

1. Mitologia dins la *Iliada* i la *Odissea*

Troia fou fundada pel príncep Escamandre, el qual, per causa de la fam, navegà a Orient des de l'illa de Creta decidit a instal·lar una colònia en algun indret fètil. Féu terra a la costa de Frígia, a la vora d'una muntanya que anomenà Ida, en honor del mont Ida de Creta, i acampà vora un riu al qual donà el seu propi nom Escamandre.

Escamandre i els seus home van aprofitar un petit turó (l'anomenat *turó d'Ate*) per a construir-hi la ciutadella de Troia, al voltant de la qual no van edificar muralles.

Alguns dels primers rels de Troia foren Teucre, Dàrdanos, Tros, Ilos i Laomedont. Sota el regnat d'aquest darrer es van construir les muralles de la ciutat. Les van construir els déus Posidó i Apol·lo, que havien estat condemnats per Zeus a ser esclaus de Laomedont durant un any.

Per una mala passada que Laomedont li va jugar, Hèracles va atacar Troia amb un petit estol i va vèncer el rei. Va matar-lo i va matar també tots els seus fills tret del jove Príam i d'Hesíone, a la qual es va endur a Grècia.

Príam es convertí després en rei de Troia i es casà amb Hècuba (també anomenada Hècabe). Tingueren dinou fills entre els quals hi havia Hèctor, Paris (anomenat també Alexandre), Cassandra i Hèlenos.

Paris i Hèlena

Quan Paris estava apunt de néixer, la seva mare, la reina Hécuba, somià que en lloc d'un nen infantava una torxa encesa que cremava la ciutadella de Troia. Aquest presagi incità els pares a abandonar l'infant al mont Ida perquè morís. Però d'allà fou recollit per un pastor que va criar-lo amb els seus propis fills.

Paris era ja gran quan davant dels déus de l'Olimp tingueren lloc les noces de Tetis, una divinitat marina, amb el mortal Peleu. La dea de la discòrdia, Eris, com que no hi havia estat convidada, va llançar entre els assistents una poma d'or que portava la inscripció: "Per a la més bella". Tal com Eris havia previst, les tres dees més importants de les presents, Hera Atena i Afrodita: van començar a barallar-se per la poma. D'entre els convidats, ningú no gosava d'emetre un veredict, de manera que Zeus va fer anar les tres dees al mont Ida i va sotmetre la qüestió al judici de Paris. Les tres van tractar de subornar-lo: Hera prometia de fer-lo emperador d'Àsia; Atena de fer-lo el més intel·ligent dels homes i victoriós de totes les batalles, però Paris preferí l'obsequi d'Afrodita, casar-se amb la dona més bella del món, és a dir, Helena d'Esparta, l'esposa de Menelau Atrida. La decisió de Paris va contrariar molt Hera i Atena, que, des d'aquell moment, van maquinat la destrucció de tot el poble troià.

Un dia, una servidora de Príam van anar a triar entre els ramats de Paris un brau. Aquest havia de ser el premi per al vencedor d'uns jocs fúnebres organitzats pel rei en honor del fill que creia mort. Paris va decidir de participar en els jocs d'incògnit i "guanyar totes les proves. Llavors es va fer reconèixer pel seu pare, i va

recuperar el seu lloc al palau reial.

Quan a Esparta Hèlena s'havia fet dona, al palau del seu padastre Tíndari -era filla de Zeus i Leda i germana dels bessons Càstor i Pòl·lux i de Clitemnestra-, molts rels i prínceps de Grècia hi arribaren com a pretendents. Entre ells hi havia Menelau i Agamèmnon de Micenes, Pàtrocle de Ftia, Àiax de Salamina, fill de Telamó, i Odisseu d' Ítaca. No hi era Aquil·les, que aleshores encara era un infant. Tíndari tenia por que, un cop triat un dels nombrosos pretendents, els demés quedessin descontents i es produís una guerra. L'astut Odisseu li va suggerir que, per evitar-ho obligués tots els pretendents a jurar que respectarien la decisió d'Hèlena i defensarien l'afortunat marit contra qualsevol que li disputés l'esposa.

Fet el jurament, la sort en la tria va recaure sobre Menelau (el seu germà Agamèmnon es casaria més tard amb la germana d'Hèlena, Clitemnestra). En premi del seu consell, Odisseu va obtenir en matrimoni Penèlope, la neboda de Tíndari.

Morts Càstor i Pòl·lux, Tíndari va, cedir el regne d'Esparta al seu gendre Menelau, mentre que Agamèmnon ocupava el tron de Micenes. Menelau, en una visita que va fer a Troia va rebre l'hospitalitat de Paris i, agraït, va convidar-lo a anar a Esparta. Per això Paris, quan més tard va haver d'exiliar-se de Troia perquè havia comès un crim involuntari, va anar a refugiar-se a la cort de Menelau. Va ser rebut amb gran simpatia pels rels i, gràcies a Afrodita, Hèlena es va enamorar d'ell immediatament.

Un contratemps va obligar Menelau a absentar-se d'Esparta (el seu avi havia mort a Creta i hi va anar per als funerals). Quan va tornar, Paris havia desaparegut i amb ell s'havia endut Hèlena, que no havia oposat resistència, amb les seves esclaves i una gran part dels tresors del palau. Havien deixat Hermíone, la filla d'Hèlena i Menelau.

Els Troians van donar-los la benvinguda entusiasmats. Tothom trobava Hèlena tan bella que el mateix rei Príam va jurar que no la retornaria mai. Només dues persones van aconsellar a Príam que retornés Hèlena i el seu tresor immediatament si volia evitar una guerra llarga i terrible: els seus fills Cassandra i Hèlenos. Aquests posseïen el do de la profecia, que havien aconseguit en quedar-se adormits al temple d'Apol·lo. Però el déu, per contrarestar aquest do, que els dos germans havien adquirit duna manera tan accidental, va fer que ningú no es cregués les seves profecies.

Campanya dels grecs contra Troia

Menelau va fer memòria a tots els altres pretendents d'Hèlena del jurament que havien fet i va començar a organitzar una expedició contra Troia. Envià a buscar també el jove Aquil·les, la presència del qual, segons un oracle, era una condició indispensable per a l'èxit de l'expedició.

Aquil·les era fill de Tetis i Peleu. La seva mare, dea com era, volent que el fill també fos immortal, el submergí a la llacuna Estígia aguantant-lo per un taló, i després el dugué al centaure Quirò, al costat del qual rebé la millor educació possible.

Les dees del Destí havien dit a Tetis que si el seu fill anava a Troia no en tornaria viu. Així doncs, l'apartà

de Quirò i l'envià a l'illa d'Esciros, on va viure amb les filles del rei, disfressat de dona. Però Odisseu, fent servir com sempre la seva astúcia, va ser capaç, de trobar Aquil·les i el va convèncer fàcilment d'afegir-se a l'expedició.

La flota grega s'aplegà a Àulida, una badia protegida davant de l'illa d'Eubea, i escollí Agamèmnon com a cap suprem. Després de superar algunes dificultats que els impediien de fer-se a la mar; els grecs salparen i arribaren a les costes de Troia. Un parell de temptatives per convèncer els Troians que tornessin de bona gana Hèlena al seu espòs van fracassar i va esclatar la guerra, en la qual també els déus van triar el seu camp: al costat dels Troians lluitaren Ares i Afrodita; al costat dels grecs, Hera, Atena (tot i ser la protectora oficial de Troia), Posidó, Tetis, Hefest i Apol·lo (amb algunes infidelitats).

L'assalt a la ciutat era difícil, ben guardada com estava per unes muralles d'origen diví, i Odisseu proposà d'instal·lar un campament des del qual enviarien els vaixells a saquejar totes les illes i ciutats aïllades de Príam. Així ells es mantindrien proveïts i, alhora, afeblirien l'enemic.

Durant vuit anys els grecs mantingueren Troia assetjada d'aquesta manera, sense que es produïssin esdeveniments notables. Però, en el curs d'una incursió en terreny neutral, Agamèmnon va cometre l'error de captivar la filla de Crises, un sacerdot d'Apol·lo, i el déu va castigar-lo. A instàncies del pare de la noia, llançant la pesta sobre el campament grec. Agamèmnon va haver de tornar la captiva però va exigir, en compensació, que Aquil·les n'hi cedís la seva. En aquest punt comença el relat de la *Il·lada*.

La querella entre els dos homes, Agamèmnon i Aquil·les, a causa de la cessió de la captiva, va prendre proporcions desastroses malgrat tots els esforços conciliadors del savi ancià Nèstor. Aquil·les es retirà a la seva tenda i deixà d'aportar el seu ajut als grecs, fins i tot quan la situació va estar a punt d'esdevenir catastròfica. Només va canviar d'actitud davant la mort del seu amic Pàtrocle, caigut a mans d'Hèctor en el camp de batalla. Des d'aquest moment, cap troià no va poder resistir l'impetuós atac d'Aquil·les: el mateix Hèctor, el més valent, va caure en un duel a mort. Així Aquil·les venjava el seu company. En tornar al campament, li va retre encara honors fent dues coses: primer, va elevar una gran pira funerària on cremarien les despulles de Pàtrocle, i, després, celebra uns jocs fúnebres en el seu record, amb cursa de carros, concurs de pugilat i de lluita, cursa a peu i competició de llançament de javelina, tot amb grans premis per als vencedors.

Príam, que havia vist morir pràcticament tots els seus fills en la guerra, va haver-se d'adreçar a Aquil·les per suplicar que li fos lliurat el cadàver d'Hèctor. No li resultà fàcil de commoure l'heroi, i només obtingué satisfacció mitjançant el pagament d'un enorme rescat. Fins aquí arriben els fets que narra la *Il·lada*.

Quant a Aquil·les, continuà lluitant i multiplica les seves victòries. Va lluitar contra el nous aliats que arribaven per ajudar el rei Príam i va matar, entre d'altres, la reina de les amazones, Pentèsilea, i el rei d'Etiòpia, Memnó.

Aquesta va ser la darrera victòria d'Aquil·les. Poc després es trobava secretament amb Polixena, filla de Príam, al temple d'Apol·lo, lloc sagrat on s'havia d'entrar desarmat i descalç. Allà la noia li havia preparat una trampa. Paris s'hi esperava amagat i va clavar a Aquil·les una fletxa mortal al taló dret, l'única part del seu cos

que no va ser banyada per les aigües sagrades de l'Estígia.

Els grecs van poder recuperar el cadàver d'Aquil·les i Tetis va demanar que regalessin les seves armés al més valent del herois que encara eren vius. Agamèmnon, nomenat jutge, va haver de triar entre Odisseu i Àiax que, molt valentament, havien defensat el cadàver d'Aquil·les contra els Troians. Finalment, va donar les armés a Odisseu. Àiax, encolerit, jura venjança contra tots dos. Aquella nit, Atena el féu enfollir i començà a córrer, amb l'espasa a la mà, udolant i degollant ovelles i cabres dels seus ramats. Va triar finalment dos bocs i, pensant-se que es tractava d'Agamèmnon i d'Odisseu, els matà també. Quan recuperà el seny, se sentí tan avergonyit que es va suïcidar clavant-se l'espasa.

La guerra continuà i hi va morir Paris, d'un tret que li llancà Filoctet. Ni així, però, Príam estigué disposat a retornar Hèlena .

Segons un vell oracle, el final de la guerra vindria no per un acord entre els combatents, sinó per la caiguda de Troia, que només es produiria a condició que fos robat el Palladi, una imatge d'Atena que es guardava al seu temple, a la ciutadella. El troià Antènor va ser qui va ajudar els grecs en aquesta tasca. Va ensenyar un pas secret a Odisseu i Diomedes perquè entressin d'amagat a la ciutat i va ajudar-los a agafar el Palladi, que van substituir per una còpia falsa.

La destrucció de la ciutat El cavall de Troia

A Odisseu se li acudí una manera de fer entrar homes armats a Troia. Sota la seva direcció, un fuster del campament va construir un gran cavall de fusta buit. Farien veure que abandonaven la lluita i marxaven deixant el cavall com a ofrena d'agraïment a Atena. Van calar, doncs, foc al campament i van remar mar endins, fins que fou impossible que ningú veiés les naus des de Troia.

Odisseu, Menelau, Diomedes, Neoptòlem, fill d'Aquil·les, i uns quants voluntaris més eren dins del cavall. Els Troians, en veure'l, volien entrar-lo a la ciutat. Com que havia estat construït massa gran per als portals de Troia, hagueren de treure les portes i desmuntar algunes pedres de la muralla. El portaren fins a la ciutadella, on hi havia el temple d'Atena. Cassandra, la filla endevina de Príam, els advertí que el cavall era ple d'homes, però, com sempre, ningú no en va fer cas.

Eneas, que era un dels aliats de Príam, malfiant-se d'un regal dels grecs i negant-se a creure que la guerra s'havia acabat, s'emportà els seus homes lluny de Troia. Tots els altres, en canvi, començaren les celebracions de victòria. Les dones Troianes visitaren l'Escamandre per primer cop en deu anys i colliren flors per a decorar la crinera de fusta del cavall. Al palau dels rels, se celebra un gran banquet.

Quan, rebotats de menjar, de beure i de ballar, els Troians dormien, Hèlena , que s'havia assabentat de l'enganyifa del cavall, va anar a la platja a encendre un foc d'avís a les naus gregues. Agamèmnon, des del seu vaixell, va contestar al senyal i llavors tota la flota es dirigí contra Troia. Avisats els homes de dins del cavall per Antènor, van anar a obrir les portes de la ciutat. Mataren també els sentinelles, que estaven adormits.

Els grecs entraren casa per casa i en mataren els ocupants mentre dormien. Després, saquejaren la ciutat

durant tres dies i tres nits i se'n repartiren les despulles. Cremaren les cases, ensorraren les muralles i sacrificaren als déus olímpics un nombre immens de vedells i d'ovelles.

Donaren Andròmaca, l'esposa d'Hèctor, per esclava a Neoptòlem; i el seu fill, Astiànax, Odisseu el llançà muralla avall. Cassandra fou reclamada per Agamèmnon, que volia tenir-la d'esclava i d'amant. L'altra filla de Príam, Polixena, va decapitar-la Neoptòlem damunt la tomba d'Aquil·les -desig que pronuncia aquest en el moment de morir.

El retorn dels grecs

Quan la flota grega va ser a punt de fer-se a la mar, Agamèmnon va voler fer un darrer sacrifici a Atena. Menelau s'hi va negar i va salpar amb Hèlena i amb els seus homes. Els dos germans ja no es tornarien a veure, perquè, en arribar a Micenes, Agamèmnon i Cassandra van ser assassinats per Clitemnestra. Després de tants anys d'absència de l'espós, ella havia donat el seu amor i el tron de Micenes a un altre home, a Egist, que també va col·laborar en l'assassinat.

Molts reis grecs van sofrir la mateixa sort que Agamèmnon: les seves esposes havien esdevingut amants d'altres homes i aquests havien usurpat els seus trons

Innombrables tempestes van fer que Menelau trigués vuit anys a tornar a Esparta. La deessa Atena va castigar-lo d'aquesta manera perquè no li havia volgut sacrificar abans de salpar de Troia. Durant el viatge de retorn va visitar Xipre, Fenícia, Etiòpia, Líbia i l'illa egípcia de Faros, on el déu marí Proteu li va aconsellar que es congraciés amb Atena si volia tornar sa i estalvi a la pàtria.

Neoptòlem arribà sense novetat a Ftia i més tard es casà amb Hermíone, la filla d'Hèlena i Menelau.

Qui va trigar més a tornar al seu país va ser Odisseu, que també va ser víctima d'un càstig diví. Navegà per moltes i llunyanes terres i tingué tota mena d'aventures. Havia perdut tots els seus homes i embarcacions quan, deu anys després del final de la guerra, arriba a Ítaca, on hagué de lluitar encara amb cinquanta prínceps que pretenien casar-se amb la seva esposa Penèlope. Aquest és, com tothom sap, el tema de *l'Odissea* d'Homer.

Fonts

GRAVES, R.: *La guerra de Troia*. Barcelona, 1987. Empúries (L'Odissea, 9)

GRIMAL, P.: *Diccionario de mitología griega y romana*. Barcelona, 1981. Paidós

HACQUARD, G.: *Guide mythologique de la Grèce et de Rome*. Paris, 1990. Hachette Éducation

2. Argument de la *Iliada*

[Introducció a HOMER: *La Iliada*. Barcelona, 1996; *La Magrana* (L'esparver clàssic, 19)]

Tant la *Iliada* com l'*Odissea* ens han arribat dividides en vint-i-quatre cants. Aquesta divisió, relativament tardana, fou feta a la Biblioteca del Museu d'Alexandria, on els gramàtics i crítics més cèlebres feren edicions crítiques i anotades de l'obra homèrica. Un d'aquests filòlegs, Zenódot d'Efes, al segle III aC, per un desig evident de simetria, va dividir cadascun dels dos poemes en vint-i-quatre cants i va assignar a cada cant una de les vint-i-quatre lletres de l'alfabet (les majúscules per a la *Iliada* i les minúscules per a l'*Odissea*, quan uns quants segles després va ser inventada la grafia de les minúscules).

En lloc de narrar tota la guerra de Troia, Homer es va estimar més fer referència solament a cinquanta-un dies del desè any de la guerra, quatre dels quals van ser de lluita. Aristòtil ja va reconèixer aquest encert propi d'un poeta excel·lent: «Per això, tal com ja hem dit, en aquest aspecte, Homer ens sembla més inspirat que els altres poetes, per no haver intentat relatar tota la guerra de Troia, encara que tingui un inici i una fi, perquè el contingut hauria resultat massa llarg i inabastable o, si hagués estat reduït a una extensió moderada, hauria resultat massa complicada per la varietat dels esdeveniments. Així, doncs, va tractar només una part d'aquesta guerra, bé que es va servir de mots altres episodis, com el catàleg de les naus, i d'altres, amb els quals dona varietat al poema» (*Poètica*, 1459 a).

En el primer vers del **primer cant** ens trobem amb el tema de l'obra: la còlera d'Aquil·leu. Agamèmnon, cabdill dels aqueus, tenia en qualitat de captiva Criseida, filla de Crises, sacerdot d'Apol·lo. El déu, a petició del sacerdot ofès, perquè no pot rescatar la filla per la negativa d'Agamèmnon, envia una pesta durant nou dies al campament grec. L'endemà es convoca una assemblea en la qual l'endeví Calcas declara les causes de la desgracia. Agamèmnon torna la noia, però, a canvi, pren a Aquil·leu la captiva Briseida, que li havia tocat en el repartiment del botí. Tornen Criseida al seu pare i van a buscar Briseida a la tenda d'Aquil·leu. Ell, irritat, decideix de no lluitar i demana a la seva mare Tetis que Zeus l'honorï concedint la victòria als troians. Tetis es compromet a complaure el seu fill tan aviat com tornin els déus a l'Olimp, ja que la jornada anterior havien iniciat una estada al país dels etiòps durant dotze dies. Quan els déus tornen, Zeus accedeix a la petició de Tetis.

En el **cant segon**, Agamèmnon, que la nit anterior ha tingut un somni que l'incita a lluitar contra Troia, proposa a l'assemblea de retornar a la pàtria, però en realitat vol temptejar l'estat d'ànim de les tropes. Odisseu i Nèstor contenen la fugida. Es prepara el primer dia de lluita de la *Iliada*, mentre els aqueus marxen contra Troia i els troians els surten a l'encontre. Tot seguit, el poeta descriu el catàleg de les tropes panhel·lèniques i el de les dels

troians i dels seus aliats.

En el **cant tercer**, el xoc en el camp de batalla és aturat gràcies al fet que Paris accepta una lluita singular amb Menelau, l'espòs d'Hèlena, per decidir la guerra. Príam i els velis de Troia contemplen l'espectacle. Des de dalt d'una torre de Troia, Hèlena explica a Príam quins són cadascun dels guerrers aqueus que es mouen per la plana. Príam baixa de la torre per jurar solemnement amb els aqueus el pacte de la lluita singular imminent. Quan Paris es a punt de ser derrotat, Afrodita se l'enduu del camp de batalla a la cambra amb Hèlena.

En el **cant quart**, el pacte és violat en el moment en què el troià Pàndar, per consell d'Atena, dispara una sageta contra Menelau. Agamèmnon passa revista a les tropes i comença la lluita.

El **cant cinquè** conté les gestes de l'aqueu Diomedes. Eneas és salvat per Afrodita, que també surt del camp de batalla ferida per Diomedes. Les deïtats Hera i Atena intervenen a favor dels aqueus. Amb l'ajut d'Atena, Diomedes ataca Ares, que fuig cap a l'Olimp.

El **cant sisè** continua amb les gestes de Diomedes. Aquest heroi reconeix Glauc com a descendent d'un hoste antic i tots dos s'intercanvien les armes. Hèctor es prepara per a anar a la batalla contra els aqueus i s'acomiada de la seva esposa Andròmaca.

El **cant setè** conté les gestes d'Hèctor. Hèctor desafia Aiant en una lluita singular amb un resultat indecís. Es fa fosc i els combatents s'han de separar. Els aqueus decideixen donar sepultura als seus morts i construir un mur i un fossat al voltant de les naus. Els troians proposen als aqueus recollir els cadàvers i retornar les riqueses que Hèlena es va endur d'Esparta. La darrera proposta és rebutjada.

El **cant vuitè** comença amb el segon dia de lluita. Primer que res, Zeus prohibeix als déus d'intervenir perquè vol acomplir el que havia promès a Tetis. Hèctor ataca de valent els aqueus. En fer-se fosc, la lluita queda indecisa.

En el **cant novè** és narrada l'ambaixada que al vespre és enviada a Aquil·leu perquè canviï d'actitud a canvi d'una magnífica recompensa que li ofereix Agamèmnon. L'ambaixada, formada per Aiant, Odisseu i Fènix, se'n torna sense resultats.

En el **cant desè** trobem les reunions que tenen tant els aqueus com els troians. En totes dues prenen l'acord d'enviar espies al camp contrari. Odisseu i Diomedes, mentre exploren el camp enemic, es troben amb l'espia troià Doló i el maten després d'haver-se informat de la recent arribada de Resos, un aliat de Troia. Odisseu i Diomedes maten Resos i dotze companys seus i tornen al campament aqueu.

Els fets del tercer dia de lluita ocupen el cants següents fins al divuitè. Al **cant onzè** hi ha les gestes d'Agamèmnon, que acaba ferit. Així mateix resulten lesionats Diomedes, Odisseu i Aiant entre altres. Pàtrocle es enviat per Aquil·leu per assabentar-se de qui és el ferit que Nèstor porta al seu carro. Nèstor explica a Pàtrocle les baixes que s'han produït i demana que convenci Aquil·leu per tal que torni a la guerra.

El **cant dotzè** conté l'atac dels troians, que assalten el mur i el fossat dels aqueus. Hèctor esbotza les portes del campament i penetra al seu interior.

En el **cant tretzè** continua la lluita al voltant de les naus dels aqueus. Els troians es tornen a agrupar.

En el **cant catorzè**, Agamèmnon proposa la retirada, que és rebutjada per Odisseu. Hera sedueix i enganya Zeus. Mentre queda adormit, Posidó ajuda els aqueus. Hèctor és ferit per un cop de pedra disparada per Aiant.

En el **cant quinzè**, Zeus es desperta i torna a ajudar els troians. Hèctor es refà gràcies a la intervenció d'Apol·lo i amb els troians se'n va a calar foc a les naus dels aqueus.

En el **cant setzè**, Pàtrocle aconsegueix que Aquil·leu li deixi la seva armadura per lluitar contra els troians. Mata Sarpèdon, aliat dels troians, però ell mateix mor a mans d'Hèctor.

El **cant dissetè** s'ocupa de les gestes de Menelau i de la lluita pel cadàver de Pàtrocle. Aquil·leu s'assabenta de la mort del seu company.

En el **cant divuitè**, Tetis consola el seu fill Aquil·leu i encarrega al déu Hefest una altra armadura nova. S'inicia el quart i darrer dia de lluita amb la desaparició de la còlera d'Aquil·leu contra els aqueus i el desig de venjar-se d'Hèctor. En el **cant dinovè**, Briseida és retornada a Aquil·leu, que plora desconsoladament el seu company, mentre els aqueus s'armen per a la batalla.

El **cant vint** conté la batalla més violenta de la *Ilíada*, amb la participació dels déus i tot: Eneas, a punt de ser subjugat per Aquil·leu, és salvat per Posidó. També Apol·lo aparta Hèctor de la mort.

En el cant **vint-i-unè**, Aquil·leu omple de cadàvers l'Escamandre, de tal manera que el riu se subleva i lluita contra ell. Amb l'ajuda d'Hefest pot dominar el riu. Els déus intervenen i es barallen. Gràcies a Apol·lo, els troians poden fugir cap a l'interior de Troia.

En el cant **vint-i-dosè**, Hèctor, que s'ha quedat fora de les muralles, és abatut per Aquil·leu.

Durant el primer dels dos dies següents tenen lloc els funerals de Pàtrocle i en el segon, els jocs atlètics en honor seu. Tots aquests fets ocupen el **cant vint-i-tresè**

En el **cant vint-i-quatrè** i darrer són descrits els ultratges d'Aquil·leu al cadàver d'Hèctor durant dotze dies fins que Iris aconsella Príam que vagi a rescatar el cadàver del seu fill a la nit. A la matinada la despulla d'Hèctor es transportada a Troia, on és plorat durant nou dies. Al desè dia, Hèctor és enterrat i té lloc l'àpat funerari. L'endemà els troians erigeixen la tomba a Hèctor.

3. Resum de l'argument de L'Odissea

(Introducció a HOMER: L'Odissea. Barcelona, 1998; La Magrana (L'esparver clàssic, 32))

Molts estudiosos consideren que l'*Odissea* està formada per tres relats diferents: els quatre primers cants formarien la Telemaquea, o el viatge de Telèmac, una mena de pròleg de tota l'obra; els vuit següents, segons ells, constituïrien els relats de les aventures d'Odisseu anteriors al poema originari; i el conjunt dels dotze cants darrers seria l'*Odissea* pròpiament dita, és a dir, el retorn d'Odisseu a la seva pàtria. De totes maneres creuen que l'obra té una unitat molt ben planificada, fruit d'una elaboració meditada, la qual cosa demostra la gran maduresa narrativa de l'autor. En efecte, tenint en compte les unitats argumentals majors, es poden fer sis blocs, formats cadascun per quatre cants: la Telemaquea o el viatge de Telèmac (cants I-IV), les aventures d'Odisseu, narrades en tercera persona (cants V-VIII); les aventures d'Odisseu, narrades en primera persona pel mateix protagonista a Esquèria (cants IX-XII); l'estada d'Odisseu amb el fidel porquerol Eumeu (cants XIII-XVI); Odisseu i els pretendents (cants XVII-XX); i la matança dels pretendents, les seves conseqüències i el retorn de la pau (cants XXI-XXIV).

L'argument resumit de l'*Odissea* és el següent: Odisseu, tal com diu el començament del poema, està retingut a Ogígia, l'illa de la nimfa Calipso. Per altra banda, a Ítaca, els pretendents de la muller, els quals han pres possessió del palau de l'heroi, cobegen les seves riqueses i volen casar-se amb la seva esposa Penèlope. En una assemblea dels déus, Atena, la dea que constantment ajuda el nostre heroi, aprofitant que Posidó, enemic declarat d'Odisseu des que va deixar cec Polifem, és absent, posa en moviment una doble acció: el viatge de Telèmac a Pilos, al palau de Nèstor, i a Esparta, al palau de Menelau, per obtenir notícies del seu pare, i el retorn d'Odisseu des de l'illa d'Ogígia. Telèmac, ajudat per Atena, disfressada de Mentès, prepara el viatge i s'enfronta amb els pretendents. En demanar una nau per al viatge, només li n'ofereix una Mentor, que en realitat és Atena. Finalment Telèmac s'assabenta que el seu pare no es mort, sinó que viu a Ogígia, gràcies a les informacions que Menelau tenia de Proteu, el vell endeví de la mar. Mentrestant a Ítaca, els pretendents preparen una emboscada per matar Telèmac tan bon punt torni. Aquesta part correspon al contingut dels **quatre primers cants**, que, com hem dit, formen la Telemaquea.

En una altra assemblea dels déus, Atena aconsegueix que s'acompleixi la decisió presa anteriorment. Hermes ordena a Calipso que deixi marxar el seu hoste, el qual ha retingut durant set anys. Mentre Odisseu va per la mar, una tempesta, provocada per Posidó, el fa arribar a l'illa dels feacis. Nausica, la filla del rei Alcínous, troba el nostre heroi i el condueix al palau del seu pare, on és molt ben acollit. Odisseu participa en uns jocs atlètics en honor seu i pot escoltar durant un sopar l'aede Demòdoc cantant l'ocupació de Troia i la seva destrucció gràcies a l'estratagema del cavall. El rei Alcínous s'adona que el seu hoste plora i li pregunta qui és i d'on ve. Aquests fets constitueixen el contingut **des del cant cinquè fins al vuitè**, és a dir, les aventures d'Odisseu explicades en tercera persona.

Odisseu s'identifica davant el rei Alcínous i la seva esposa i els explica les seves aventures al país dels cícons, a la terra dels lotòfags, amb el cíclop Polifem, a l'illa d'Èol i al palau de Circe, al país dels cimmericis, per on pot penetrar a l'Hades. Allí té l'oportunitat de parlar amb la seva mare i amb altres herois companys seus que ja han mort. Continua explicant el seu retorn al palau de Circe, el pas per l'illa de les sirenes, les dificultats entre Escilla i Caribdis, la seva trista experiència a l'illa d'Hèlios, la posterior desaparició de tots els seus companys i la seva arribada a l'illa d'Ogígia, on romangué set anys amb Calipso. Aquesta narració, feta en primera persona, ocupa l'extensió que va **del cant novè fins al dotzè**.

Un vaixell dels feacis condueix Odisseu a Ítaca. El deixen adormit a la platja, i, quan es desperta, s'assabenta per Atena, disfressada de pastor, que ja es al seu reialme. El fidel porquerol Eumeu l'acull a la seva cabana, però ell encara no es dona a conèixer. Atena incita a Telèmac que retorni de la cort de Menelau a Ítaca per tal que es trobi amb el seu pare. Té lloc el reconeixement entre Odisseu i Telèmac, i tots dos planegen la manera d'eliminar els pretendents. Mentrestant, aquests s'assabenten de la tornada de Telèmac. Tots aquests episodis, esdevinguts majoritàriament a la cabana d'Eumeu, son narrats **entre el cant tretzè i el setzè**.

Odisseu, disfressat de pidolaire, juntament amb Eumeu, va al seu palau a demanar almoina als pretendents. Troba el gos Argos, que mor immediatament després de reconèixer el seu amo. Diverses escenes mostren la insolència dels pretendents. Sense donar-se a conèixer, l'heroi parla amb la seva esposa sobre el seu retorn. Penèlope li ofereix bany i lloc per a dormir. Quan la serventa més vella li renta els peus reconeix el seu amo per una cicatriu que tenia al peu dret de joventut. Odisseu li ordena que no digui res a ningú. En un banquet, els pretendents exigeixen que Telèmac lliuri la seva mare a un d'ells. Aquí, al **cant vintè**, es clou l'estada d'Odisseu com a captaire al seu palau.

Penèlope, inspirada per Atena, proposa una prova als pretendents consistent a tesar l'arc d'Odisseu i a fer passar una fletxa per l'ull de dotze destrals posades en fila. Ells no aconsegueixen reeixir en l'objectiu. Odisseu,

malgrat les amenaces dels que pretenen la seva muller, pren part en el concurs i guanya la prova. Ajudat per Eumeu, pel bover Fileci i per Telèmac, l'heroi mata tots els pretendents i les serventes infidels. Penèlope reconeix el seu espòs després que Odisseu li descriu la manera com va construir el llit matrimonial. L'heroi li explica les aventures que ha hagut de passar. Mentrestant les ànimes dels qui aspiraven al tron baixen a l'Hades. Quan els seus familiars s'assabenten de la carnisseria, s'entaula un combat que és aturat per la dea Atena, la qual fa retornar la pau a Ítaca. Tots aquests episodis són narrats en els **quatre darrers cants**, dedicats a la venjança d'Odisseu.